

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a Mgr. Jany Brothánkové v právní věci žalobkyně: **A. Š.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 4. 2014, č. j. 29 Ad 10/2013 - 29,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalobkyni **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně podala dne 25. 1. 2006 žádost o plný invalidní důchod podle § 38 a násl. zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). Posudkem lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení Trutnov ze dne 23. 2. 2006 byla žalobkyně shledána plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, v tehdejší znění, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla její schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %. Datum vzniku invalidity bylo posudkem stanoveno na den 11. 1. 2006. Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 7. 4. 2006, č. j. X, byl žalobkyni od 11. 1. 2006 přiznán plný invalidní důchod ve výši 3071 Kč měsíčně.

Dne 10. 1. 2013 byla z podnětu Veřejného ochránce práv provedena mimořádná kontrolní lékařská prohlídka žalobkyně. Posudkem lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení ze dne 10. 1. 2013, č. j. LPS/2012/4229-TU_CSSZ, byla žalobkyně posouzena za dobu do 31. 12. 2009 jako plně invalidní ve smyslu § 39 odst. 1 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2009, a za dobu od 1. 1. 2010 jako invalidní ve třetím stupni podle § 39 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2010. Den vzniku invalidity byl tímto posudkem nově stanoven na 9. 12. 1999 (invalidita

vznikla před 18. rokem věku). Lékař dále shledal, že u žalobkyně došlo k poklesu pracovní schopnosti nejméně o 70 % a je schopna výdělečné činnosti za zcela mimořádných podmínek.

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 6. 2. 2013, č. j. X, byl žalobkyni podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2009, ve spojení s čl. II. bodem 1 zákona č. 306/2008 Sb. od 9. 12. 1999 přiznán plný invalidní důchod ve výši 4805 Kč měsíčně. V rozhodnutí pak následuje výpočet výše důchodu za jednotlivá období, v nichž došlo k valorizaci dávek, s tím, že od ledna 2009 žalobkyni náleží dávka ve výši 7422 Kč měsíčně (výrok I.). Dále žalovaná rozhodla, že podle čl. II bodu 8 zákona č. 306/2008 Sb. se plný invalidní důchod ve výši, v jaké náležel k 31. 12. 2009, považuje od 1. 1. 2010 za invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. Na základě dalších valorizačních opatření byl invalidní důchod od ledna 2013 zvýšen na celkovou částku 7925 Kč. V odůvodnění rozhodnutí se mj. uvádí, že doplatek důchodu žalobkyni náleží podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění pět let nazpět od zjištění nároku, tj. od 10. 1. 2008.

Žalobkyně podala proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení námitku. Uvedla, že jí měl být důchod doplacen za dobu od 1. 1. 2006, neboť k chybnému výpočtu důchodu došlo na základě pochybení České správy sociálního zabezpečení. Pochybení spočívá v tom, že již při přiznání plného invalidního důchodu v roce 2006 existovaly podklady k tomu, aby vznik invalidity byl stanoven dnem 9. 12. 1999.

Česká správa sociálního zabezpečení rozhodnutím ze dne 16. 5. 2013, č. j. X, své rozhodnutí ze dne 6. 2. 2013 zčásti změnila tak, že doplnila výrok o tom, že doplatek plného invalidního důchodu náleží žalobkyni od 10. 1. 2008. Ve zbytku napadené rozhodnutí potvrdila.

Žalobkyně napadla rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o námitkách žalobou u Krajského soudu Hradci Králové, který ji shledal důvodnou a rozsudkem ze dne 28. 4. 2014, č. j. 29 Ad 10/2013 - 29, rozhodnutí žalované o námitkách zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

V odůvodnění rozsudku krajský soud konstatoval, že k chybnému stanovení dne vzniku invalidity došlo v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení ve smyslu třetí věty § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2009. Podle tohoto ustanovení žalobkyni náleží doplatek důchodu od 1. 1. 2006, a to ve spojení s čl. II bodem 14 zákona č. 306/2008 Sb., podle něhož se důchod za dobu před 1. 1. 2009 doplatí ve výši, v níž důchod správně náležel, nejvýše však v rozsahu stanoveném právními předpisy účinnými ke dni 31. 12. 2008 (tj. nejvýše tři roky nazpět). Podle krajského soudu bylo povinností posudkového lékaře, který v roce 2006 posuzoval zdravotní stav žalobkyně, zjistit správný posudkový závěr, neboť měl stejné podklady, jako lékař, který posuzoval její zdravotní stav a pracovní schopnost v roce 2013. Tyto podklady měly vést k závěru, že u žalobkyně se jedná o tzv. invaliditu z mládí, která vznikla k datu 9. 12. 1999. To, že lékař posudkové služby přehlédl skutečnosti vedoucí k závěru o jiném datu vzniku invalidity žadatelky, je nesprávným postupem orgánu sociálního zabezpečení. Krajský soud nepřisvědčil názoru žalované, podle níž jiné stanovení data vzniku invalidity posuzované při existenci úplných podkladů je pouze posudkovým omylem, který nelze považovat za nesprávný postup orgánu sociálního zabezpečení. Správný orgán je povinen zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonů s požadavky uvedenými v § 2 správního řádu, tedy i se zásadou legality, ochrany veřejného zájmu, nestranného přístupu a zásadou legitimního očekávání.

pokračování

Žalovaná (stěžovatelka) podala proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, kterou opírá o důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. namítá nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky krajským soudem v předcházejícím řízení.

Stěžovatelka nesouhlasí se závěrem krajského soudu, že rozhodnutí o přiznání plného invalidního důchodu ze dne 7. 4. 2006 vydala na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu a v důsledku toho přiznala žalobkyni invalidní důchod od nesprávného data. Posudkový lékař při posouzení zdravotního stavu žalobkyně vycházel z doložených lékařských zpráv, zejména z propouštěcí zprávy z Psychiatrické léčebny v Havlíčkově Brodě ze dne 9. 12. 1999, popisu zdravotního stavu od obvodního lékaře ze dne 8. 2. 2006, zprávy o hospitalizaci na psychiatrii Pardubice z ledna 2006 a vyšetření MUDr. E. ze dne 20. 2. 2006. Na základě těchto podkladů a vlastního vyšetření dospěl k závěru o vzniku invalidity a jejím stupni. Vyhodnocení zdravotních záznamů posudkovým lékařem a z nich učiněné závěry nelze považovat za „nesprávný úřední postup“. Dospěje-li následně jiný posudkový lékař k odlišnému závěru, jedná se o posudkový omyl, který není „nesprávným úředním postupem“. Úřední postup byl dodržen, stěžovatelka neměla a ani nemohla mít pochybnosti o správnosti a kvalitě lékařského posudku, jeho přezkoumání jí nepřísluší. Ani žalobkyně neprojevila pochybnosti či nesouhlas se stanovením data vzniku invalidity. Učinila tak až v roce 2012 prostřednictvím Veřejného ochránce práv a na základě jeho podnětu byla vyžádána mimořádná lékařská prohlídka. Posudkem Okresní správy sociálního zabezpečení Trutnov ze dne 10. 1. 2013 byl nově stanoven vznik invalidity dnem 9. 12. 1999. Nové posudkové zhodnocení vychází ze stejných podkladů jako dřívější posudek. Pouze odlišným hodnocením těchto podkladů dospěl posudkový lékař k rozdílnému posudkovému závěru. Názor soudu, že lékař posudkové služby v roce 2006 přehlédl skutečnosti vedoucí k závěru o jiném datu vzniku invalidity, není ničím podložený, stejně jako konstatování, že se posudkový lékař nevypořádal s dostupnými zprávami o zdravotním stavu žadatelky přesvědčivým způsobem. Stěžovatelka je přesvědčena, že krajský soud zaměnil odborný posudek za úřední postup, a tak nesprávně posoudil odborné hodnocení zdravotního stavu žalobkyně jako nesprávný postup orgánu sociálního zabezpečení podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění. Stěžovatelka proto navrhla, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Zároveň s podáním kasační stížnosti stěžovatelka navrhla přiznání odkladného účinku kasační stížnosti podle § 107 odst. 1 ve spojení s § 73 odst. 2 až 5 s. ř. s.

Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že již v roce 2006, kdy podala žádost o plný invalidní důchod a následně proběhla zjišťovací kontrola, měl posudkový lékař jako podklad k posudku zdravotnickou dokumentaci dokládající její dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Z této dokumentace vyplývá mj., že psychická porucha u ní nastala již roku 1999. Později měla vážné potíže při studiu, které musela opakovaně přerušit, nebyla schopna zvládat pracovní zátěž v zaměstnání a od počátku bylo jasné, že pracovat ze zdravotních důvodů není schopna a každý pokus je silně ohrožující. V době posudkového řízení v roce 2006 krátce po ukončení hospitalizace nebyla schopna normální komunikace. Po přiznání plného invalidního důchodu ve výši 3071 Kč se s výsledkem nemohla smířit a poukazovala na stav před žádostí o přiznání důchodu. Opakovaně docházela na okresní správu sociálního zabezpečení a upozorňovala i na nesrovnalosti ohledně data vzniku invalidity a předchozího trvale špatného stavu, byla však vždy ústně odmítnuta. O jiném postupu, který by mohla využít, nevěděla a nedokázala jednat. Až za několik let věc předala Veřejnému ochránci práv.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatelka

byla účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a jedná za ni pověřený zaměstnanec, který má vysokoškolské právnické vzdělání vyžadované pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že v dané věci je mezi účastníky spornou pouze otázka výkladu § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2009, a to konkrétně otázka, zda pochybení posudkového lékaře při posouzení zdravotního stavu žalobkyně (při zjišťovací prohlídce dne 23. 2. 2006) představuje „nesprávný postup orgánu sociálního zabezpečení“ ve smyslu třetí věty citovaného ustanovení. Žalobkyně je toho názoru, že se o takové pochybení orgánu sociálního zabezpečení jedná a je tedy třeba ustanovení obsažené ve třetí větě aplikovat. Naopak stěžovatelka má za to, že se předmětné ustanovení v dané věci neuplatní, neboť důvodem nesprávného určení data vzniku invalidity byl „pouze“ tzv. posudkový omyl posudkového lékaře. Mezi stranami přitom není sporu o výši přiznaného invalidního důchodu, ani o skutkových okolnostech rozhodných pro posouzení věci.

Podstata stěžovatelkou uplatněné kasační námítky primárně vychází z nesprávného předpokladu, že posouzení zdravotního stavu, resp. případné existence plné či částečné invalidity žadatele o invalidní důchod (podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2009), které je prováděno posudkovými lékaři Lékařské posudkové služby, nepatří do působnosti orgánů sociálního zabezpečení, resp. že pochybení při posouzení zdravotního stavu žadatele nemůže být nesprávným postupem orgánu sociálního zabezpečení (stěžovatelka dokonce v kasační stížnosti opakovaně užívá pojem „nesprávný úřední postup“, ovšem citované ustanovení hovoří pouze o „nesprávném postupu orgánu sociálního zabezpečení“, který samozřejmě nemusí zároveň odpovídat pojmu „nesprávný úřední postup“ dle zákona č. 82/1998 Sb.). Názor stěžovatelky není správný.

O dávkách důchodového pojištění podle § 5 písm. a) bodu 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v relevantním znění (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“) rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení, tj. stěžovatelka. V každém konkrétním případě byla tedy právě stěžovatelka oprávněna a povinna zkoumat a posoudit, zda jsou splněny veškeré podmínky nároku na plný či částečný invalidní důchod (§ 38 a § 43 zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2009).

Jednou z podmínek nároku na invalidní důchod byl dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav dosahující míry částečné či plné invalidity (§ 39 a § 44 zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2009). Jelikož ovšem posouzení zdravotního stavu patří mezi činnosti, které vyžadují odborné lékařské znalosti, je posouzení této otázky svěřeno odborným orgánům. Podle § 8 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 2008, „[o]kresní správy sociálního zabezpečení posuzují zdravotní stav a pracovní schopnost občanů ve věcech sociálního zabezpečení (...) při zjišťovacích a kontrolních lékařských prohlídkách; za tím účelem svými lékaři posuzují a) plnou invaliditu nebo částečnou invaliditu, (...)“ [srov. též § 6 odst. 4 písm. q) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení]. Vlastní posouzení zdravotního stavu žadatele o invalidní důchod tedy nevykonává přímo stěžovatelka, nýbrž lékaři okresních správ sociálního zabezpečení, kteří jsou zařazeni do Lékařské posudkové služby. Posudek lékaře pak tvoří odborný podklad pro rozhodnutí o žádosti o invalidní důchod a stěžovatelka je tímto posudkem

pokračování

vázána (srov. např. Sborník stanovisek Veřejného ochránce práv, Důchody. Kancelář veřejného ochránce práv: Brno, 2009, str. 40 a násl., dostupný na www.ochrance.cz).

Stěžovatelka nesprávně odlišuje činnost posudkových lékařů, kteří posuzovali plnou či částečnou invaliditu, od činnosti orgánů sociálního zabezpečení při rozhodování o žádosti o přiznání invalidního důchodu. Přestože se jedná o odbornou medicínskou činnost, z citovaných ustanovení zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení vyplývá, že posouzení zdravotního stavu je vykonáváno lékaři Lékařské posudkové služby, která tvoří funkční součást okresních správ sociálního zabezpečení. Posudkoví lékaři plní úkoly a podílejí se na výkonu působnosti náležící orgánům sociálního zabezpečení. Jedná se tedy o funkční rozdělení úkolů, což nemá žádný vliv na skutečnost, že posouzení zdravotního stavu patří do působnosti okresních správ sociálního zabezpečení.

Posuzování zdravotního stavu žadatele o invalidní důchod není pouze odbornou lékařskou činností, nýbrž také nedílnou součástí celého správního řízení ve věcech žádostí o přiznání invalidního důchodu (srov. cit. Sborník stanovisek Veřejného ochránce práv, str. 40 - 1). Postup posudkového lékaře při posuzování zdravotního stavu je upraven primárně v § 8 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (v daném případě je pro posouzení věci relevantní znění tohoto ustanovení účinné do 30. 6. 2006). Kromě toho se však v daném období na vydávání posudků dle § 8 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení vztahoval (s výjimkou posudků pro věci státní sociální podpory a sociální péče) zákon č. 500/2004 Sb., správní řád (*a contrario* § 16a a § 16b zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění účinném do 30. 6. 2006), včetně základních zásad činnosti správních orgánů upravených v § 2 až § 8 správního řádu.

Při posouzení zdravotního stavu žadatele o invalidní důchod je posudkový lékař povinen postupovat v souladu s požadavky zákonnosti, zákazu svévole a zásady materiální pravdy (§ 2 odst. 1, 2 a § 3 správního řádu). Z ustálené judikatury zdejšího soudu vyplývá, že uvedené základní zásady řízení se projevují jako požadavky na úplnost, přesvědčivost lékařského posudku. Vzhledem k tomu, že posudek tvoří v podstatě jediný podklad pro posouzení zdravotního stavu, resp. splnění podmínky invalidity, musí být jeho závěry především řádně odůvodněny a posudkový lékař je povinen se přesvědčivě vypořádat se všemi zjištěnými skutečnostmi, které by mohly být významné pro posouzení zdravotního stavu. Posudek, který neobsahuje náležité odůvodnění posudkových závěrů, nelze vzít za přesvědčivý (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 9. 2003, č. j. 4 Ads 13/2003 - 54, publ. pod č. 511/2005 Sb. NSS, ze dne 15. 5. 2013, č. j. 6 Ads 11/2013 - 20, nebo ze dne 24. 2. 2004, č. j. 5 Ads 49/2003 - 136, všechny dostupné na www.nssoud.cz).

S ohledem na požadavky úplnosti a přesvědčivosti je třeba hodnotit též posudek zdravotního stavu žalobkyně ze dne 23. 2. 2006. Posudkový lékař v něm konstatoval, že žalobkyně je plně invalidní a z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla její schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %. Zároveň stanovil, že žalobkyně je plně invalidní od 11. 1. 2006. Podle § 8 odst. 9 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 2008, museli lékaři okresních správ sociálního zabezpečení při posuzování plné invalidity a částečné invalidity vycházet z lékařských zpráv a posudků vypracovaných odbornými lékaři o zdravotním stavu občanů. Z obsahu posudku vyplývá, že posudkový lékař vycházel při posouzení zdravotního stavu žalobkyně mj. z Propouštěcí zprávy Psychiatrické léčebny Havlíčkův Brod ze dne 9. 12. 1999, což ostatně potvrdila i stěžovatelka v kasační stížnosti. Z této zprávy vyplývá, že žalobkyně byla v tomto zařízení hospitalizována od 29. 9. 1999 do 9. 12. 1999, přičemž u ní byla diagnostikována akutní polymorfní psychotická porucha s příznaky schizofrenie. Posudkovému lékaři obsah této zprávy

byl znám, neboť v posudku krátce odkázal na její závěry. V samotném posudkovém hodnocení však skutečnosti uvedené v této zprávě nezohlednil a zejména nezdůvodnil, proč invalidita nastala až po následující hospitalizaci, k níž došlo od 4. 12. 2005 do 11. 1. 2006, a nikoliv již při první dlouhodobé hospitalizaci žalobkyně v roce 1999. Nedostal tak povinnosti řádně se vypořádat se všemi podklady a skutečnostmi, které byly při posouzení zdravotního stavu žalobkyně zjištěny. Za těchto okolností nelze považovat výsledný posudek ze dne 23. 2. 2006 za úplný a přesvědčivý. To platí tím spíše, že v rámci mimořádné kontrolní prohlídky konané dne 10. 1. 2013 dospěl jiný posudkový lékař na základě uvedené propouštěcí zprávy, jakož i dalších podkladů z té doby k odlišnému závěru o tom, že invalidita u žalobkyně nastala již dne 9. 12. 1999.

Nejednalo se přitom o „pouhý“ posudkový omyl lékaře, jak o něm hovoří stěžovatelka, tedy o rozdílné odborné posouzení zdravotního stavu na základě shodných podkladových lékařských zpráv. V posudku ze dne 23. 2. 2006 se posudkový lékař nevypořádal se skutečnostmi, které odůvodňují významné pochybnosti o stanovení data vzniku invalidity. Není proto vůbec zřejmé, zda posudkový lékař dospěl k odlišnému závěru pouze z důvodu odlišného odborného názoru anebo z jiných důvodů, např. proto, že tyto skutečnosti přehlédl. Nedostatek posudku jde plně k tíži stěžovatelky.

Podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2009, platí: *„Zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení.“*

Důvodová zpráva k zákonu 306/2008 Sb. (dostupná na www.psp.cz), kterým bylo změněno s účinností od 1. 1. 2009 (viz čl. XXXVIII zákona č. 306/2008 Sb. ve spojení s § 201 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění) znění § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, uvádí: *„Platnou úpravu se navrhuje dále změnit v případech, kdy k zamítnutí žádosti o důchod nebo k přiznání důchodu v nižší částce, než náleží, dojde v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení, tj. zejména tehdy, jestliže orgán sociálního zabezpečení přehlédne okolnost, která již byla obsažena v podkladech v době rozhodování, použije nesprávných podkladů, dopustí se početní chyby, zamění podkladový materiál, chybně stanoví věk potřebný pro vznik nároku na důchod, provede snížení důchodu, přestože k němu dojít nemělo, nezvýší důchod, přestože ke zvýšení dojít mělo (zejména při bromadném zvyšování důchodů). Je odůvodněné, aby v těchto případech, ve kterých má orgán sociálního zabezpečení k dispozici všechny poklady plně a jednoznačně prokazující důchodové nároky oprávněného, náležel příslušný doplatek důchodu, jako plnění dlouhodobého charakteru, bez omezení.“* O typově podobný případ se jedná i v nyní posuzované věci. Posudkový lékař sice jako podklad svého posudku uvedl již zmíněnou propouštěcí zprávu ze dne 9. 12. 1999, z níž vyplývalo, že významné zdravotní potíže nastaly u žalobkyně již v roce 1999, avšak k této skutečnosti při stanovení data vzniku invalidity nepřihlédl, aniž by vysvětlil důvody tohoto postupu. Důsledkem tohoto pochybení pak bylo nesprávné stanovení data vzniku invalidity, což vyplynulo z obsahu posudku vyhotoveného při mimořádné kontrolní prohlídce dne 10. 1. 2013.

Uvedené pochybení posudkového lékaře je tedy bezesporu nesprávným postupem orgánu sociálního zabezpečení ve smyslu § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2009. Posudkový lékař vykonával činnost, která patří k úkolům okresní správy sociálního zabezpečení, a zároveň z podkladů obsažených ve správním spise vyplývá, že jeho

pokračování

posudek nedostál nárokům úplnosti a přesvědčivosti, které jsou na něj kladeny. Pokud stěžovatelka závěry posudku, který je pro ni závazný, převzala, je i její rozhodnutí ze dne 7. 4. 2006 zatíženo stejným nedostatkem bez ohledu na to, zda pochybení posudkového lékaře zjistila či zjistit mohla.

Na posouzení věci nemá žádný vliv ani skutečnost, že žalobkyně již dříve nevyjádřila nesouhlas s posouzením svého zdravotního stavu posudkovým lékařem v rámci zjišťovací a následné kontrolní prohlídky, případně nepodala žalobu proti původnímu rozhodnutí, kterým jí byl přiznán plný invalidní důchod. „[R]ozhodnutí o dávkách důchodového pojištění je vydáváno *cum clausula rebus sic stantibus*, tedy s výhradou pozdější změny rozhodnutí, a to ve všech stěžejních otázkách, tedy jak pokud jde o samotný nárok, tak pokud jde o výši dávky i její výplatu. Změna dávky může spočívat v přiznání dávky, byla-li neprávem odeprána nebo přiznána od pozdějšího data, než od jakého náleží, ve zvýšení dávky, byla-li přiznána nebo je vyplácena v nižší částce, než náleží, v odnětí dávky, byla-li přiznána neprávem, v zastavení výplaty dávky, změni-li se skutečnosti rozhodné pro výplatu dávky. Řízení o změně dávky může být zahájeno na návrh nebo z podnětu orgánu, který je oprávněn o věci rozhodnout. (...) v důchodovém pojištění se v široké míře připouští změna pravomocného rozhodnutí o dávce, a to jak vlivem nových skutečností, které nastaly po právní moci rozhodnutí, tak vlivem skutečností, které existovaly v době rozhodování, a přiblíží se k nim dodatečně. Zákon přitom nerozlišuje, zda oprávněná osoba takovou skutečnost mohla v původním řízení uplatnit, či nikoliv.“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 7. 2006, č. j. 6 Ads 58/2005 – 44, www.nssoud.cz.) Postup podle § 56 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění je zcela nezávislý na uplatnění jakýchkoliv opravných prostředků či prostředků soudní ochrany. Podání žaloby, případně jiná forma vyjádření nesouhlasu s rozhodnutím o dávce důchodového pojištění proto není podmínkou pro uplatnění pravidla uvedeného v § 56 odst. 1 písm. b) třetí větě zákona o důchodovém pojištění.

Nejvyšší správní soud tedy souhlasí se závěrem krajského soudu, podle něhož byl v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení žalobkyni přiznán důchod v nižší částce, než jí náleží, a od pozdějšího data, než od jakého náleží. Podle věty třetí § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2009, by jí tedy náležel doplatek nesprávně nepřiznané části invalidního důchodu bez časového omezení uvedeného ve druhé větě tohoto ustanovení.

Zároveň ovšem platí přechodné ustanovení obsažené v čl. II bodu 14 zákona č. 306/2008 Sb., podle něhož „[z]a dobu před 1. lednem 2009 se důchod nebo jeho zvýšení doplatí ve výši, v níž důchod správně náležel, nejvýše v rozsahu stanoveném právními předpisy účinnými ke dni 31. prosince 2008“. Za období před 1. 1. 2009 tedy doplatek náleží nejvýše v rozsahu stanoveném v § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2008, tj. tři roky nazpět, a to i když k rozhodnému zjištění dojde až za účinnosti současné právní úpravy a i když přiznání nebo vyplácení důchodu v nižší částce, než v jaké náleží, zapříčinil orgán sociálního zabezpečení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 6. 2013, č. j. 4 Ads 33/2013 – 32, dostupný na www.nssoud.cz).

Lze tedy shrnout, že žalobkyni náleží doplatek invalidního důchodu již od 1. 1. 2006. Jelikož napadeným rozhodnutím stěžovatelky byl přiznán doplatek pouze za období od 10. 1. 2008, byl žalobkyni neoprávněně upřen doplatek plného invalidního důchodu za období od 1. 1. 2006 do 9. 1. 2008.

Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto jí v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud na základě § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobkyně měla v řízení o kasační stížnosti plný úspěch, nárok na náhradu jeho nákladů však neuplatnila a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by jí náklady vznikly. Nejvyšší správní soud proto žalobkyni náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud v daném případě rozhodl o věci samé neprodleně po skončení nezbytných procesních úkonů a ve lhůtě stanovené v § 73 odst. 4 ve spojení s § 107 odst. 1 s. ř. s. pro rozhodnutí o odkladném účinku kasační stížnosti (k otázce počátku běhu této lhůty v daném případě srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 6. 2012, č. j. 6 Ads 73/2012 – 17, www.nssoud.cz), není již nutné, aby Nejvyšší správní soud o stěžovatelčině návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti rozhodoval.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 18. července 2014

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu